

70-річчя члена-кореспондента НАН України А.Г. ШАПАР

5 вересня виповнилося сімдесят років відомому вченому у галузі геохімії члену-кореспонденту НАН України Аркадію Григоровичу Шапару.

А.Г. Шапар народився 1936 р. на Дніпропетровщині. Освіту здобув у Новочеркаському політехнічному інституті за фахом «маркшейдерська справа». Впродовж 1959–1962 років працював майстром кар'єру, головним маркшейдером Управління з видобутку нерудних корисних копалин Чечено-Інгуської АРСР. У 1966 р. захистив кандидатську, а 1978-го — докторську дисертації.

Понад 40 років Аркадій Григорович працює у наукових установах НАН України: спочатку в Інституті геотехнічної механіки, згодом — в Інституті технічної механіки, де подолав шлях від аспіранта до керівника відділення і заступника директора установи. Від 1991 р. він очолює Інститут проблем природокористування та екології.

Головний напрям досліджень ученого — проблеми гірничої справи, природокористування, екології, сталого розвитку регіонів. У своїх наукових розробках він уперше якісно і кількісно обґрунтував вплив сучасного гірничого виробництва на динаміку стану геологічного середовища і довкілля загалом. На основі створеної А.Г. Шапаром теорії техногенної геодинаміки і керування напружено-деформованим станом високих уступів та

боргів у кар'єрах упроваджено екологоорієнтовані та ресурсозберігальні технології видобутку корисних копалин. Досягнення ювіляра відзначено Державною премією України в галузі науки і техніки (1999), а також академічною премією ім. О.М. Динника.

Аркадій Григорович є знаним фахівцем з проблем формування техногенних родовищ із некондиційних руд та відходів збагачення, оцінки екологічного стану і моніторингу навколишнього природного середовища у видобутку мінеральної сировини, з розробки концепції раціонального природокористування і сталого розвитку регіонів.

Під його науковим керівництвом і за безпосередньою участю вперше запропоновано методологію вибору стратегії, критеріїв і показників сталого еколого-економічного та соціального розвитку техногенно навантажених регіонів України, схвалена Президією НАН України. На її основі створено проект Державної програми сталого розвитку регіону видобування та первинної переробки уранової сировини, затверджений постановою Кабінету Міністрів України в 2004 р. як програма. Її окремі елементи використовуються у програмах соціально-економічного розвитку Дніпропетровської області.

А.Г. Шапар сформулював методичні засади моніторингу навколишнього природного середовища із залученням засобів ди-

станційного зондування Землі, новітні способи захисту довкілля від різних забруднювальних технологій, наукові основи прискореної технічної та біологічної рекультивації територій, масштабно ушкоджених гірничим виробництвом, створення на таких землях заказників, інших структур екологічної мережі. Вперше обґрунтовано і розроблено Дніпропетровську регіональну систему комплексного екологічного моніторингу, яка стала базою для створення обласної («Придніпров'я») і міської систем екомоніторингу, а також проекту такої системи для м. Жовті Води.

Аркадій Григорович заснував потужні наукові школи: геохімічних засад технологій видобутку корисних копалин та проблем геологічної безпеки і сталого розвитку гірничо-промислових регіонів. Під його науковим ке-

рівництвом захищено 7 докторських і 15 кандидатських дисертацій.

За результатами виконаних досліджень А.Г. Шапар опублікував понад 350 наукових праць, зокрема 33 монографії, 13 статей у «Гірничій енциклопедії», 9 посібників для вищих навчальних закладів. Учений отримав 61 свідоцтво на винаходи та патенти.

Аркадій Григорович є членом Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки, експертної комісії ВАК України, редколегій чотирьох академічних видань.

Здобутки вченого відзначено почесним званням «Заслужений діяч науки і техніки України».

Наукова громадськість, колеги та учні щиро вітають Аркадія Григоровича з ювілеєм, зичать йому міцного здоров'я, невичерпної енергії, нових досягнень і відкриттів.

70-річчя члена-кореспондента НАН України А.П. ВЕЛИКОГО

23 вересня виповнилося сімдесят років знаному вченому у галузі економіко-математичного моделювання та інформатики члену-кореспонденту НАН України Анатолію Павловичу Великому.

А.П. Великий народився 1936 р. у м. Києві, в родині робітників. У 1959 р. закінчив механіко-математичний факультет Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка. Впродовж 1959–1967 років працював у Київському інституті автоматики, досліджував питання алгоритмізації та моделювання виробничих процесів, зокрема в металургії. У співпраці із фахівцями Інституту кібернетики ім. В.М. Глушкова НАН України та металургійного заводу ім. Ф. Дзержинського

(м. Дніпродзержинськ) Анатолій Павлович розробив математичні моделі для керування процесом виплавки сталі в мартенівських цехах. Ці моделі допомогли знайти оптимальні обсяги завантаження у мартенівську піч залізної руди, шихти, чавуну з метою мінімізації процесу виплавлення сталі за дотриманням її хімічного складу.

Від 1967 року науковець працює в Обчислювальному центрі Держплану УРСР, який згодом реорганізували у Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки (ДНДІМЕ) Міністерства економіки України. Тут Анатолій Павлович подолав сходинок професійного зростання від старшого наукового співробіт-